נשיח בחוקיך

עלון שבועי על פרשת השבוע ועניני השעה
מתורתו של מרן פוסק הדור רבינו **נסים קרליץ** שליט"א
גליון מס' 110 ● ויקרא - פורים תשע"ו

אם עלה קרבנו (א, ג)

רבי יהושע בן לוי אמר תפלות כנגד תמידין תקנום (ברכות כו:)

תנן במס' אבות (פ"א מ"ב) שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה, הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. ופירש רבינו יונה, ועל העבודה, כי הקב"ה בחר בישראל מכל האומות, וארץ ישראל מכל הארצות, ובחר ירושלים מכל ארץ ישראל, ובחר מירושלים ציון כמו שנאמר כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, ובחר מכל בבית הבחירה בשביל העבודה שכתב בה רצון שנאמר לרצונו לפני ה', הנה לך כי מפני העבודה, והתפילה אלינו עכשיו במקומה כמו שאחז"ל ולעבדו בכל לבבכם, אי זה היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפילה, וזה שאומר ה' שפתי תפתח, שדוד המלך אמר לפסוק זה על חטאת בת שבע שהיה במזיד, ואין מביאים קרבן על הזדונות, ועל זה אמר כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה, שאילו הייתי יכול להביא קרבן לכפר לי הייתי מביא, עכשיו שאיני יכול, ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך ותקבל התפלה במקום קרבן ותכפר לי על חטאתי עיי"ש.

מבואר דתפילה מכפרת אף על המזיד, ואילו קרבנות מכפרים רק על השוגג, דגדולה תפילה יותר מן הקרבנות. ונראה דודאי לא כל תפילה היא בדרגה גבוהה כל כך שהיא יותר מן הקרבנות ומכפרת אף על המזיד, אלא יש גם תפילה שהיא מכפרת רק על שוגג.

והביאור בזה, דקרבן עיקרו הוא במעשה, והמעשה הוא לעולם אותו המעשה, משא"כ תפילה שהיא עבודה שבלב, בזה יש דרגות רבות לפי גודל עובדת הלב, ולכן שייך שתהא התפילה יותר מן הקרבנות. (חוט שני מזוזה)

ואם נפש אחת תחטא בשגגה וגו' והביא קרבנו (ד, כז-כח)

ברמב"ם פ"י משגגות הל' ו: כל קרבנות שהאשה חייבת בעלה מביא על ידיה וכו'.

<u>נשים במתנות לאביונים</u>

אשה אין צריך שתתן בעצמה מתנות לאביונים, ומספיק שהבעל נותן עבור אשתו אע"פ שאינו מזכה לה, אמנם צריך שיאמר לה שנותן בעבורה שתדע שמקיימת את המצוה.

ובמה שכתב הנתיבות המשפט בתשובה (בשו"ת חמדת שלמה יו"ד סי' ל"ב) שאין א' יכול ליתן צדקה עבור חברו מדין עבד כנעני דכל מהות הצדקה הוא מצות נתינה בלא תמורה, ובדין עבד כנעני נתחדש רק שהעבד זוכה בעצמו תמורת הכסף שאחר נתן אבל לא נחשב כאילו הוא נתן בעצמו, ובצדקה המצוה שהוא בעצמו יתן. אין זה דומה, משום דאשתו שאני, וכמו שאדם מביא קרבנות שאשתו חייבת בהן ומשום שהיא כגופו (עי' רמב"ם פ"י משגגות ה"ו) כמו כן י"ל דיכול ליתן מתל"א עבורה, ואע"פ שבקרבנות יש הלכה שהבעל "חייב" להביא קרבנות אשתו ובשאר מצות ליכא דין זה, מ"מ מהא דאמרו שם הטעם דאשתו כגופו (עי' לח"מ שם השם פה"מ לר"מ) יש ללמוד דכשהבעל מביא חטאת עבור אשתו נחשב כאילו האשה הביאה, וא"כ ה"ה במתל"א אם הבעל נותן עבור אשתו נחשב כאילו האשה נתנה, ומ"מ צריך לומר לה שנותן עבורה מתנות לאביונים שתדע שהיא מקיימת המצוה בזה, וכ"ז דוקא באשתו שהיא כגופו אבל בבניו ובבנותיו לא נתחדש דין זה, שהרי אינו יכול להביא עבורם קרבן חטאת וכדומה שהם נתחייבו בה, ורק קרבן טהרה יכול להביא עבורם להאכילם בקדשים [משום דקרבנות אלו א"צ דעת בעלים כמש"כ נדרים ל"ה:] וכמש"כ הר"מ שם. (אגרת הפורים)

או בגזל (ה, כא)

הרבה נוהגין שלא לסמוך על המכירה לענין חמץ בעין, (כמש"כ במעשה רב אות קפ"א ובשאלתות להגר"ח מולוז'ין אות ק"ב), ויש לעיין אם מצא חמץ בחוה"מ אם מותר לו להחמיר ולשרוף, דהרי נמצא ששורף חמצו של עכו"ם ויש בזה חשש גזל עכו"ם, - ואמר הגר"נ קרליץ שליט"א, שיש בזה הרבה צדדין להקל ומותר. (ימי הפסח)

פסקים ממרן פוסק הדור הגר"נ קרליץ שליט"א – הל' פורים

חזרה על קריאת המילה "זכר"

א) בקריאת פרשת זכור, הבעל קורא אינו צריך לחזור את כל הפסוק מהתחלה ומספיק שחוזר את המילים "תמחה את זכר עמלק", ואי"ז כתיקון טעות, דלא אומר זאת בצורה של תיקון.

שמיעת פרשת זכור בהברה אחרת

ב) לכתחילה יש לשמוע פרשת זכור לפי ההבהרה שנוהג דיש להקפיד בזכור יותר מכל קרה"ת, ובדיעבד יוצא אף בהבהרה אחרת דלא גרע מקרא ולא דקדק באותיותיה דיצא.

שמיעת פרשת זכור בס"ת בכתב ב"י

ג) הנוהגים בכתב בית יוסף ולא בכתב האר"י, לכתחילה יש להם לשמוע קריאת פרשת זכור בס"ת בכתב בית יוסף, ובעת הצורך יוצא יד"ח גם בכתב האר"י.

שמיעת זכור באינו מבין הכל

ד) מי שאינו מבין את כל המילים של פרשת זכור, אם מבין את ענין הפרשה יוצא יד"ח, דא"צ להבין את כל המילים אלא את ענין הפרשה.

נשים בשמיעת פרשת זכור

ה) מעיקר הדין נשים פטורות משמיעת זכור, אמנם יש ענין שילכו לשמוע, ואם קשה לה או שמטפלת בילדים א"צ לטרוח.

זכור בברכה לחולה

ו) מנין שבאים לקרוא לחולה בביתו את פרשת זכור, אחר שקראו בביהכנ"ס את פרשת השבוע, יכולים לקרוא לו בברכה.

קריאת זכור לחולה במנין

ז) כשבאים לקרוא לחולה פרשת זכור בברכה, צריך שיהיה שם רוב מנין שלא קראו פרשת זכור דאל"כ אין להם לקרוא הפרשה עם ברכה.

ס"ת שנמצא פסול אחר שבת זכור

ח) בהכנ"ס שנמצא פסול בס"ת אחר פרשת זכור, אין נוהגין לחזור ולקרוא שוב פרשת זכור, דסומכין על השיטות שס"ת חסר ג"כ כשר בדיעבד.

חתן וכלה בתענית אסתר

ט) חתן וכלה שחל תענית אסתר בתוך ימי השבע ברכות שלהם הורה החזו"א שלא יתענו.

רחיצה בתענית אסתר

י) בתענית אסתר מותר לרחוץ כרגיל, ואפי' בחמין.

מעוברות ומניקות בתענית אסתר

יא) מעוברות ומניקות שאינם מתענות בתענית אסתר, מ"מ יש להם למעט קצת באכילה ושתיה כדי לכלול את עצמם עם הציבור כראוי.

סדר נתינת מחצית השקל

יב) יש לתת את מחצית השקל דוקא בנתינת ג' מחצית השקל, ובזמנינו שהחצי שקל אינו חשוב שייך הידור לתת ד' מחציות, והמחצית הרביעית א"צ לתת עבור כל בני ביתו, וסגי שנותן זה בעד עצמו.

נשים במחצית השקל

יג) נשים אין נוהגים שנותנות מחצית השקל, ויש שנהגו לתת עבור הנשים מחצית השקל.

קטנים במחצית השקל

יד) ראוי לחנך את הקטנים לתת מחצית השקל, ואפשר שאביו יתן עבורו.

מחצית השקל מכספי מעשר

טו) מחצית השקל אין לתת מכספי מעשר, וכ"ה בבאה"ט.

מדינה שאין בה מטבע של חצי

טז) מדינה שאין בה מטבע של מחצית, נהגו לתת מחצית מטבע של מדינה אחרת, ומסתבר דווקא במטבע שעובר שם לסוחר.

שכח לתת מחצית השקל

יז) מי ששכח לתת מחצית השקל בתענית אסתר, יתן בבוקר יום הפורים כמש"כ במג"א.

שינה קודם קריאת המגילה

יח) אין לישון קודם קריאת המגילה, מחצי שעה קודם צאת הכוכבים, ולא מועיל להשים שעון מעורר דאי"ז כמו שומר שמזכיר שיש להתפלל.

קריאת המגילה בהברה אחרת

יט) לכתחילה ראוי שכל אחד ישמע קריאת המגילה לפי ההבהרה שבה הוא נוהג, אמנם גם אם שומע שלא כמנהגו יוצא יד"ח, דהרי במגילה יוצאים בכל לשון.

דיבר בזמן הקריאה

כ) אם דיבר באמצע קריאת המגילה, יש לו לחוש שלא שמע את הקריאה בזמן שדיבר, וא"כ לא יצא יד"ח.

אמר "באומרם" במקום כאומרם"

כא) אם קרא במגילה "באומרם" כמו שכתוב במגילה ולא אמר "כאומרם" כמו שצריך לומר יצא יד"ח דאין זה שינוי במשמעות הלשון.

חיסר לקרוא או לשמוע אות אחת

כב) אם הקורא חיסר אות אחת ה"ז מעכב בקריאה, אמנם אם השומע לא שמע אות אחת אי"ז מעכב דמספיק מה ששמע את עיקר הענין.

קריאה בלחש מתוך החומש

כג) יכול לקרוא בלחש מתוך החומש עם הבעל קורא, אם מכוין לשמוע את קריאת הבעל קורא.

קריאת המגילה ברוב עם

כד) בהכנ"ס שהציבור רוצה להתחלק לחדרים קטנים אין לעשות כן אלא יקראו כולם במקום אחד משום ברוב עם, ואם כוונתם שישמעו יותר טוב אפשר.

נשים בקריאת המגילה ברוב עם

כה) גם לנשים יש ענין לשמוע קריאת המגילה בביהכנ"ס ברוב עם, אם יכולות לשמוע כראוי, אמנם אי"ז מחובת הבעל לדאוג לזה, וכשא"א לה מפני שמטפלת בילדים וכדו' תשמע בביתה.

ברכה בקריאת המגילה לנשים

כו) נשים השומעות קריאת המגילה בפני עצמן בביתם, יש להם לברך כל אחת בפני עצמה, ולא תברך אחת לכולם, דיש בזה זילותא, ויברכו "לשמוע מקרא מגילה".

ברכת הרב את ריבנו בנשים

כז) נשים השומעות קריאת המגילה בביתם לא יברכו אחר הקריאה ברכת הרב את ריבנו אף במנין נשים.

בן י"ג לקרוא המגילה לנשים

כח) נער בן י"ג שלא ידוע שהביא ב' שערות יש להקל שיקרא לנשים בליל פורים שהוא מדרבנן, אבל ביום שהוא מדברי קבלה לכתחילה לא יקרא לנשים.

הגיע לבהכנ"ס באמצע ברכות המגילה

כט) מי שהגיע לבהכנ"ס והחלו כבר באמירת הברכות, יאמר הברכות לבד, ויסיים קודם שיתחילו לקרוא.

שתיה קודם קריאת המגילה

ל) יש להחמיר שלא לשתות ביום הפורים קודם קריאת המגילה ומסתבר שיש להחמיר מהנץ, אמנם אם שותה כדי שיוכל לכוון בתפילה יש להקל.

בן ספרד לענות אמן על שהחיינו ביום

לא) מנהג בני ספרד שאין מברכים שהחיינו ביום הפורים בקריאת המגילה, מ"מ אם שומע את ברכות המגילה מבן אשכנז, יענה אמן על ברכת השהחיינו ואי"ז הפסק, כיון שיש דיעות שיש לברך שהחיינו.

כתיבת שמו ע"ג המגילה

לב) מותר לכתוב את שמו על גבי מגילה מקלף בצד השני כדי שלא תאבד.

קטנים בקריאת המגילה

לג) גדר חינוך קטן לקריאת המגילה, הוא ממתי שהקטן יכול לקרוא את כל המגילה, אע"פ שאינו יכול לשמוע את כולה כי קשה לו להתרכז בכל שמיעתה, מ"מ המצוה היא לקרוא ולא לשמוע, ותלוי בקריאה.

שכח לומר על הניסים

לד) אם שכח לומר על הניסים בתפילת שמו"ע, שיש לאומרו קודם אמירת יהי לרצון, אם נוהג לומר יהיו לרצון קודם אלוקי נצור, יאמר על הניסים קודם היהיו לרצון הראשון, כיון שאחר אמירת יהיו לרצון כבר סיים תפילתו.

על הניסים כשחל פורים במוצ"ש

לה) כשפורים חל במוצ"ש ונמשך בסעודה שלישית למוצאי שבת לא יאמר על הניסים בברהמ"ז.

אבל להיות ש"ץ בפורים

לו) המנהג הוא שאבל אינו ניגש להיות ש"ץ בפורים, גם מי שנוהג לגשת בר"ח וחנוכה, דבפורים הציבור שרויים בשמחה.

לתת משלוח מנות אחר קריאת המגילה

לז) המנהג לשלוח מנות אחר קריאת המגילה ולא קודם לכן, כיון שברכת השהחיינו כוללת גם על המשלוח מנות.

אכילה קודם מצוות משלוח מנות ומתנל"א

לח) יש ענין להדר שלא לאכול קודם שמקיים מצות מתנות לאביונים ומשלוח מנות.

משלוח מנות בפירות שביעית

לט) מותר לשלוח מנות מירקות או פירות שביעית ואי"ז נחשב שפורע חובו מפירות שביעית, דרק בא לקיים מצות משלוח מנות, אמנם כשבא להחזיר מפירות שביעית אם מרגיש שחייב להחזיר מפני המנהג או מפני הנימוס, ראוי שלא להחזיר מפירות שביעית דנחשב כפורע חובו.

להודיע כשנותן פירות שביעית

מ) השולח משלוח מנות מפירות או יין שביעית יש לו להודיע או לכתוב על הקופסא שנותן מפירות שביעית כדי שידעו לשומרם בקדושת שביעית.

משלוח מנות בנשים

מא) נשים מעיקר הדין אינם צריכות לשלוח משלוח מנות בפני עצמן דיוצאות הם במה ששולחים מהבית לשכנים או לידידים, דהוא משלוח של כל הבית גם ממנה.

משלוח מנות בקטנים

מב) קטנים קודם עונת הפעוטות א"צ לחנכם לתת משלוח מנות, ולאחר מכן מעיקר הדין כיון שהם סמוכים על שולחן אביהם פטורים מלתת משלוח מנות, אמנם ראוי להחמיר לתת להם שישלחו משלוח מנות לאחרים.

משלוח מנות בקקאו או קפה
מג) דבר שאיו לו חשיבות של מנת מאכל כגון קקאו או קפה אין יוצאין בזה ידי חובת משלוח מנות.
טבאק במשלוח מנות
מה) מיני בשמים אי"ז נחשב למנה, דאי"ז אוכל או שתיה.
להטביל הכלי שנותן בו משלוח מנות
מז) השולח משלוח מנות בתוך כלי חדש, שמניח בתוכו את האוכל, יש על הנותן להטבילו קודם הנתינה.
גניזת פתק שכתוב בו משלוח מנות איש רעהו
מט) פתק שכתוב בו "משלוח מנות איש לרעהו" אין צריך לגנוז, דאין הכוונה ללמד הלכה אלא למליצה בעלמא.
אבל לקבל משלוח מנות
נ) אבל ששלחו לו משלוח מנות מותר לו לקבל את המשלוח מנות.
מתנות לאביונים קודם פורים
נא) אפשר לקיים מצות מתנות לאביונים ע"י שנותן לגבאי צדקה קודם פורים כפקדון עד פורים, ומ"מ עדיף לתת ביום הפורים עצמו.
שיעור הנתינה במתנות לאביונים
נב) השיעור שראוי לתת מתנות לאביונים הוא שיעור סעודה שבזמנינו הוא כרבע ככר לחם, ומ"מ מעיקר הדין יוצא יד"ח שנותן פרוטה לכל עני.
גדר עני במתנות לאביונים
נג) גדר העני לענין מתנות לאביונים הוא כל מי שהוא עני לענין צדקה, ואם יש לו חובות כגון מנישואי ילדיו, או אברך שיש לו חובות מנישואיו ומתקשה במחייתו משום כך, אפשר לתת לו מתנות לאביונים.
עניי עירך קודמין
נד) כשנותן מתנות לאביונים, יש ענין להקדים את עניי עירו כבכל צדקה.
מתנות לאביונים מכספי מעשר
נה) אחר שקיים את מצות מתנות לאביונים יכול לתת עוד לאביונים מכספי מעשר ומקיים בזה מצווה יותר מצדקה רגילה.
מתנות לאביונים בצ'ק
נו) בנתינת צ'ק אינו מקיים מצות מתנות לאביונים, גם אם נכתב לבו ביום דאי"ז נחשב כסף, אלא אם כן מוציא את הכסף מהבנק.
מתנות לאביונים בבחור ישיבה
נז) בחור ישיבה שאין לו את כל צרכיו מהוריו ומהישיבה נחשב עני ואפשר לתת לו מתנות לאביונים.
מתנות לאביונים ע"י שמזכה לעני
נח) אם מזכה לעני את המתנות לאביונים, יוצא בזה ידי המצוה, אמנם צריך להודיע לו שזוכה לו כדי שיוכל להוציא מעות כנגדם לסעודת פורים.
נשים במתנות לאביונים
נט) אשה אין צריך שתתן בעצמה מתנות לאביונים, ומספיק שהבעל נותן עבור אשתו אע"פ שאינו מזכה לה, אמנם צריך שיאמר לה שנותן בעבורה שתדע שמקיימת את המצוה.
קטנים במתנות לאביונים
ס) ילדים מגיל תשע יש לחנכם לתת מתנות לאביונים, ויתן לו כסף שיקיים את המצוה, ואם נותן בעבור הקטן יקנה לו את הכסף.
מתנות לאביונים למי שאינו בן יומו
סא) לכתחילה יש לתת מתנות לאביונים למי שהוא בן יומו, דעיקר מצות מתנות לאביונים הוא לצורך סעודת פורים.
גבאי צדקה להחליף הכסף בכסף אחר
סב) גבאי צדקה שקיבל מתנות לאביונים יכול להחליף המעות במעות אחרות ולתתם לעניים.
גבאי צדקה שאיבד את המעות
סג) גבאי צדקה שאיבד את המתנות לאביונים שקיבל לא יצאו הנותנים ידי חובה.
מגיד שיעור אבל
סה) מגיד שיעור שהוא אבל אין לבוא אליו לשמוח עמו, וא"צ להודיעם שלא יבואו, ואם באו אליו יכול להכניסם לביתו.
חינוך קטן לשתות יין
סו) אין חיוב לחנך את הקטנים במצוה לשתות יין כי אין להם שמחה ביין.
תחפושת מפחידה
סז) יש להמנע מתחפושת מפחידה, כי הפחד יכול להביא לסכנה.
לקחת נפצים מהילדים ולמסור למשטרה את המוכר
סח) ילדים שמשחקים בנפצים הגורמים לבהלה, מותר לקחתם מבעליהם ואפי' בחזקה, וכן יש להתרות במוכר להפסיק למוכרם, ואם ממשיך למכור מותר למוסרו למשטרה.
קריאת המגילה בבני ברק בט"ו
סט) גם בזמנינו עדיין יש להחמיר לקרא את המגילה בט"ו בבני ברק.
קריאת המגילה בט"ו במודיעין עילית ואלעד
ע) מודיעין עילית ואלעד אין להם דין "נראה" ללוד לחייבם בקריאה בט"ו דהמרחק ביניהם הוא גדול, וגדר נראה הוא שהעיר הקטנה נראית חלק מהכרך.

לע"נ מרת **שפרה ביילא** בת הרב **יוסף** ברייאר ע"ה נלב"ע ביום י"ג אד"ב תשס"ח